

Великата измама СЕТА

Предстои гласуване в Европейския парламент на търговския договор между ЕС и Канада – СЕТА. Критиките към договора не спират, задават се и национални дебати около ратификацията му в страните членки на ЕС. По-внимателен поглед върху текста на споразумението и на неотдавнашните декларации, целящи да успокоят критиците и да наберат подкрепа за ратификацията, показва, че тревогите относно СЕТА имат основание. Зад ПР опитите на канадското правителство и на Европейската комисия да го рекламират като споразумение с прогресивен характер, прозира истинската същност на СЕТА – атака срещу демокрацията, работниците и околната среда. Ратификацията на договора би била голяма грешка.

Всеобхватното икономическо и търговско споразумение (СЕТА) между ЕС и Канада е силно оспорвано и от двете страни на Атлантическия океан. Рекордните 3,5 млн. души в цяла Европа подписаха петиция срещу СЕТА и нейния договор-близнак ТТІР (Трансатлантическо търговско и инвестиционно партньорство).¹ Европейските и канадските профсъюзи; организации с потребителски, екологичен и здравен профил; малки и средни предприятия (МСП) отхвърлят споразумението.² В Германия³ и Канада⁴ договорът беше атакуван в Конституционния съд. Има вероятност Европейският съд да се произнесе⁵ за съвместимостта с европейското право на спорните привилегии, които СЕТА дава на чуждестранните компании.

СЕТА не издържа потребителския тест... Споразумението съдържа разпоредби, които могат да подкопаят настоящите и бъдещите защити на потребителите.

Европейска организация на потребителите BEUC⁶

Скандалът със СЕТА стигна и до националните правителства и парламенти. В цяла Европа над 2100 местни власти и регионални правителства се обявиха за зони, свободни от ТТІР/СЕТА⁷. Такива например бяха провъзгласени в Белгия, Франция, Словения, Люксембург, Ирландия и Холандия. През октомври 2016 г. тревогите в четирите регионални белгийски правителства (водени от Валония⁸), породени от негативното влияние на споразумението и особено от опасните привилегии за чуждестранните инвеститори, почти успяха да възпрат федералното правителство да одобри подписването на СЕТА.

Поздравяваме ви за последователната позиция против СЕТА, въпреки оказания върху вас натиск... Вашият анализ на споразумението подчертава тревогите, споделяни от много канадски организации на гражданското общество, включително нашата.

Националният фермерски съюз в Канада, откъс от писмо до народа на Валония и до неговите представители⁹

Замазване на СЕТА, смазване на критиците

През последните няколко месеца европейски и канадски официални лица в областта на търговията преминаха в мащабна пропагандна атака, за да гарантират ратификацията. Те обявиха СЕТА за „много прогресивно търговско споразумение“ (европейският комисар по търговията Сесилия Малмстрьом¹⁰), което ще „промени глобализацията“ според принципите на „справедливата търговия“ и в интерес на работниците (германският външен министър Франк-Валтер Щайнмайер¹¹).

Критиците на договора са заклеймени като „търговски хулигани“ (президентът на Европейския съвет Доналд Туск¹²), които живеят в „реалност отвъд фактите“ (отново Туск¹³), „подхранват тревоги и страхове, които нямат общо с истинския текст на СЕТА (консервативните евродепутати Даниел Каспари и Елмар Брок¹⁴). Много медии се присъединиха към хвалебствията за СЕТА, твърдейки, че „голяма част от критиката, която може да е резонна за ТТІР, не важи за СЕТА (германският новинарски сайт Spiegel Online¹⁵). Когато след 70-часови обществени консултации относно СЕТА в парламента¹⁶ валонското правителство задържа ратификацията на договора, медийните коментатори обявиха, че решението „е базирано на обща опозиция за глобализацията, която залага главно на емоциите и до голяма степен игнорира фактите“¹⁷. Председателят на търговската комисия към Европейския парламент социалдемократическият евродепутат Бернд Ланге¹⁸ нарече валонския призив за предоговаряне на СЕТА „стъпка към разрушаването на ЕС“.

Какъв е новият етикет, който медиите слагат на хората, противопоставящи се на тези споразумения, така че да отхвърлят критиките им? Изоляционизъм.

Мъри Добин, канадски журналист¹⁹

Лъжливи декларации

Последният ПР ход на поддръжниците на СЕТА е поредица от 39 (!) декларации и изявления²⁰, съпровождащи текста на споразумението.

Текстовете целят да приспят тревогите на социалдемократите, профсъюзите и широката публика. Тези групи се страхуват, че СЕТА застрашава обществените услуги, трудовите стандарти и околна среда, и подкопават правото на правителствата да извършват регулации в обществен интерес. Но всъщност декларациите не премахват слабостите на СЕТА.

Всички декларации с изключение на една са едностранни. Сред тях е изявление на Белгия (което е плод на споразумение между федералните и регионалните правителства с цел да се преодолее задържането на ратификацията на Валония) и документ на Европейската комисия на Европейския съвет за спорните права на инвеститорите в СЕТА. Както посочва Центърът за изследване на европейската политика (CEPS), едностранните декларации „не дават обвързваща интерпретация на СЕТА... нито представляват обвързващи актове на ЕС“²¹. С други думи те нямат правна тежест.

За съжаление съвместният интерпретативен „инструмент“ е най-вече артистичната измама.

Скот Синклер и Стюарт Трю, Канадски център за политически алтернативи²²

„Съвместния интерпретативен инструмент“ на Канада и ЕС, оформен от Отава и Брюксел, е правно обвързващ документ, който би могъл да се взема предвид при бъдещи спорове по интерпретацията на договора. Тъй като инструментът би могъл да звучи успокояващо за онези, които не са запознати с текста на СЕТА в дълбочина, той „не предлага никакви правни подобрения или решения за оспорваните или критични точки“ (германският професор по правни науки Маркус Крайевски²³). Накратко, това е „артистична измама“.²⁴

Празни думи относно правото на регулации

Вземете правото на регулации например. Съвместният интерпретативен инструмент на Отава-Брюксел постановява: „СЕТА запазва способността на ЕС, на неговите страни членки и на Канада да приемат и прилагат своите собствени закони и стандарти, които регулират икономическата активност в обществен интерес,

да постигат легитимни цели в държавната си политика“ – от здравеопазване до защита на обществото и потребителите (чл. 2). Това звучи добре. Но както канадските търговски експерти Скот Синклер и Стюарт Трю обясняват: „Критичната точка, която липсва от това изявление, е, че докато страните съхраняват правото си на регулация, те трябва да я извършват без да нарушават своите задължения и ангажименти по СЕТА“²⁵. Така че, докато правителството има право да приеме закон под условията на СЕТА, то независимо от това може да бъде принудено да плати милиарди за компенсации, когато бъде доказано, че този закон нарушава задължения по СЕТА към чуждестранни инвеститори, например. Интерпретативният инструмент не променя тези условия. Тоест, неговото потвърждаване на правото за регулация е доста безсмислено.

Всеки, който има тревоги, но се успокоява от привезданите аргументи, не знае нищо за правото.

Саймън Лестър, поддръжник на свободната търговия от института САТО за първата версия на инструмента СЕТА между ЕС и Канада²⁶

Декларациите, съпровождащи текста на СЕТА, по подобен начин са пълни с подвеждащи твърдения, чрез които избягват да коментират основните проблеми на споразумението. Нека да погледнем някои ключови пасажи и въпроси, така че да демистифицираме тази огромна измама, която поддръжниците на СЕТА извършват, за да спечелят подкрепа за един голям удар върху демокрацията, работниците и околната среда.

Измама #1: СЕТА защитава работническите права

Европейската комисия възхвалява „силните правила за защита на работническите права“ в СЕТА.²⁷

Но реално защитата на труда в СЕТА е слаба. Глава 23 „Търговия и труд“ е пълна с добри намерения, като например: „никоя от страните не може да се въздържа от ефективното прилагане на своето трудово право и стандарти... за да насърчава търговията или инвестициите“ (чл. 23.4.3). Но в СЕТА няма предвидени наказания, ако европейски държави, Канада или компании, действащи там,

нарушат подобна разпоредба. За разлика от други части от текста – например, за правата на чуждестранните инвеститори – трудовите правила не могат да бъдат наложени чрез търговски санкции или финансови стимули (чл. 23.10 и 23.11.1). Нарушение на трудовите права в СЕТА ще доведе само до необвързващ процес на дискусии и препоръки.

Дали някоя от 39-те декларации, които съпровождат СЕТА ще промени това? Не.

Заставаме редом с европейските работници и гражданското общество, мобилизирали се в Германия, Австрия, Белгия и другаде в съпротива срещу СЕТА, която съдържа много от опасните разпоредби като ТТІР.

Линда Силас, президент на Канадската федерация на профсъюзите на медицинските сестри²⁸

Европейските и канадските профсъюзи предложиха протокол²⁹ – да направят правилата за труда в СЕТА ефективни. Темата е важна за тях заради страховете им, че СЕТА ще застраши трудовите стандарти (и работодателите ще могат по-лесно да преместват капитала към места, където стандартите са ниски или се прилагат хлабаво). Предишният опит с неприлаганите трудови раздели на съществуващите търговски споразумения на ЕС (като тези с Колумбия или с Южна Корея) показва, че Европейската комисия не предприе действия дори когато имаше нечувани нарушения, документирани от синдикатите.³⁰

Като ехо на исканията на профсъюзите германските социалдемократи също подчертаха, че „за да бъде приета СЕТА .... трябва да бъде изработен санкциониращ механизъм за нарушения... срещу стандартите за труд, социалните права и околната среда“.³¹

Съпътстващите декларации за СЕТА звучат като шамар в лицето. Някоя европейска държава не е повдигнала въпроса за трудовите права в своите едностранни изявления. И големи части от „интерпретативния инструмент“ са просто повторение на непоследователния език по темата в самата СЕТА. Например, че ЕС и Канада „не могат да облекчат трудовото си право, за да насърчат търговията и да привлекат инвестиции“ (чл. 8а). Инструментът също непряко признава,

че трудовите защити на СЕТА всъщност не са подкрепени със санкция – защото обещава „ранен преглед“ на трудовия раздел на СЕТА, „с цел“ да постигне неговото „ефективно прилагане“ (чл. 10а). Но колко сериозно може да бъде възприето едно обещание, направено след пет години преговори и след две години правно шлайфане на текста на СЕТА с широко участие на профсъюзите върху трудовия раздел на договора, само че без промени в същността му? Канадското движение за търговска справедливост, което представлява всички големи търговски профсъюзи на Канада, Канадския трудов конгрес и много неправителствени организации, изглежда не залагат надежди. Те порицаха инструмента като „показване на арогантно снизхождение“ към „твърде специфичните поправки“, предложени от синдикатите.³²

Докато на профсъюзите се предлагат прегледи и мониторинг, чуждестранните инвеститори все още получават достъп до специалните съдилища, които ще им осигурят многомилionни компенсации в долари.

Оуен Тудор, Британски конгрес на профсъюзите (TUC), относно съвместния интерпретативен инструмент към СЕТА³³

Ниското ниво на трудовите права в СЕТА би могло да има сериозни последствия. Големи части от споразумението могат да поставят на изпитание извоюваните с много усилия права на работници и профсъюзи. Правилата за обществени поръчки на СЕТА могат да доведат до правни оспорвания, когато държавните власти заложат в този вид поръчки социални критерии като минимална заплата или спазване на колективните трудови договори. Привилегиите за чуждестранни инвеститори на СЕТА могат да доведат до скъпи дела в съда срещу държави, ако последните не се намесят за предотвратяване на продължителни стачки или когато региони въведат задължителни минимални нива на броя служители в болниците. Отслабването на вътрешните регулации може да постави нови трудности пред усилията да се гарантира, че доставчиците на услуги изпълняват трудовите правила. Списъкът може да бъде продължен още (виж „Да намериш смисъл в СЕТА“³⁴ за анализ на различните глави на СЕТА).

Накрая, СЕТА вероятно ще доведе до значителни загуби на работни места. Според изследването от септември 2016 г.³⁵ на Университета „Туфтс“, общо 230 000 работни места ще изчезнат. Това ще потисне ръста на заплатите и до 2023 г. годишните приходи на работниците ще намалееят с 1776 евро в Канада и между 316 евро и 1331 евро в ЕС – в зависимост от държавата и в сравнение със сценарий без СЕТА. Изследователите също предвиждат политически опасен възход на неравенството, докато печалбите от СЕТА ще отидат в голяма степен при собствениците на капитала, а не при работниците. Тези прогнози отразяват опита от предишните търговски споразумения като Северноамериканската зона за свободна търговия NAFTA (виж оценката³⁶ на американската конфедерация на профсъюзите AFL-CIO).

Крайно време е хората, които вземат решения в Европа и Канада, да се събудят за факта, че освобождаването на търговията не създава непременно допълнителни работни места. Вместо това създава голям риск за загуба на благосъстояние, повишено неравенство и фрагментация, а те подхранват недоволството.

Икономистите Серван Сторм и Пиер Колер³⁷

Така че вместо да защитава работниците, както твърдят поддръжниците на СЕТА, договорът утвърждава богатството и властта на малцината за сметка на работниците. Те не получават нищо освен успокоителна реторика. Допълнителните изявления и инструменти не правят нищо, за да променят това.

Измама #2: Споразумението СЕТА е добро за околната среда

Според Европейската комисия СЕТА съдържа “строги правила за защита на... околната среда”.³⁸

Всъщност защитите в текста на СЕТА са слаби. Подобно на главата по въпросите на наемния труд, глава 22, отнасяща се за устойчивото развитие, и глава 24 – по въпросите на търговията и околната

среда, съдържат галещи слуха фрази за “търговия, която подкрепя устойчивото развитие”, “търговия, благоприятстваща опазването на околната среда” и т.н. Както и при наемния труд, екологичните разпоредби на СЕТА не могат да бъдат приложени чрез търговски санкции или финансови наказания, ако бъдат нарушени. Жертвите на злоупотребата с околната среда не могат да повдигнат иск. Освен това СЕТА не съдържа разпоредби, които биха позволили наложителните политики за околната среда и климата да получат превес или да бъдат освободени по друг начин от правилата на СЕТА, които могат да ги застрашат.

В СЕТА има много разпоредби, които ще затруднят борбата с климатичните промени и защитата на околната среда: правата на инвеститорите според СЕТА могат да отключат скъпи съдебни искове от компании замърсители, когато правителствата забраняват или контролират мини замърсители или искат постепенното изместване на изкопаемите горива; либерализациите на СЕТА в селскостопанския сектор и отслабената защита на високите стандарти за производство на храни биха укрепили индустриалния модел на земеделието, който вече унищожавя планетата; правилата на СЕТА за обществените поръчки могат да се използват, за да се маргинализират екологичните критерии в практиката на държавните поръчки; според разпоредбите на СЕТА за регулаторното сътрудничество една поредица от сложни и непрозрачни процедури може да доведе буквално до касапница в областта на опазването на околната среда и бездействие в бъдеще; и тъй като СЕТА насърчава повече търговия, производство и добив, има вероятност емисиите на парникови газове да нараснат. (Вж. анализ на отделните глави на СЕТА в Making Sense of CETA³⁹.)

СЕТА върви в посока противоположна на нашите международни ангажименти за ограничаване на глобалното затопляне под 2°C повишение на температурите.

Никола Юло (Франция), Дейвид Сузуки (Канада) и Карел Мейран (Квебек), природозащитници.⁴⁰

Дали многото декларации, които съпровождат текста на СЕТА, съдържат нещо, което ще намали опасностите от СЕТА за околната среда? Не съвсем.

Интерпретативният инструмент ЕС-Канада се отнася за предполагаемо "всеобхватните и обвързващи ангажименти за защита на правата на работниците и околната среда" (Член 7b). Но както и текстът на СЕТА, той не успя да ги направи ефективно приложими. Непряко инструментът признава, че екологичните защити на споразумението са един беззъб тигър, обещавайки "ранно преразглеждане" на главата за екологията "с оглед" на нейната "ефективна приложимост" (Член 10a). Но въпросът трябва да бъде зададен отново: колко сериозно може да бъде такова обещание след пет години преговори и две години юридическо почистване на текста на СЕТА, в който един обширен принос по въпроса за приложимостта на екологичните и трудовите разпоредби, като този на профсъюзите, беше пренебрегнат?

На принципа на предпазливостта групите на потребителите и природозащитниците порицаха "интерпретативния инструмент" като "лоша шега".⁴¹ Принципът е залегнал в договорите на ЕС и дава възможност на правителствата, например, да забранят един продукт, ако има съмнение за риск, но не и безспорен научен консенсус, че той ще причини вреда. Текстът на СЕТА не споменава принципа на предпазливостта, но се позовава на неговата противоположност – мнимия "научно базиран" подход, при който един риск трябва да бъде недвусмислено доказан преди продуктът да може да се забрани (Член 24.11.2c и 25.2.2b).⁴²

Много е вероятно настоящите и бъдещите разпоредби на ЕС за защита на здравето, околната среда и потребителите да бъдат затруднени от проектите на СЕТА и TTIP. Принципът за предпазливостта на ЕС и неговото бъдещо прилагане не е достатъчно закрепен и гарантиран в текстовете на договора.

Петер Тобиас Щол, професор по право в Университета на Гьотинген⁴³

Вместо да гарантират принципа на предпазливостта в "съвместния интерпретативен инструмент" на СЕТА, ЕС и Канада "препотвърждават ангажиментите по отношение на предпазните мерки, които са предприели в международните споразумения" (Член 1d).

Приятелите на Земята - Германия (BUND) казаха пред Corporate Europe Observatory, че това позоваване на международните споразумения (които включват, например, Световната търговска организация, СТО) може дори да влоши въздействието на СЕТА върху предпазните мерки. Световната търговска организация допуска само временни действия в рамките на принципа за предпазливост: една от причините, поради които ЕС изгуби делото, заведено от Канада, срещу своята забрана за внос на говеждо, третирано с хормони и строгата си ГМО политика. Това, че интерпретативният инструмент препотвърждава договорите, по които ЕС е изгубил искове, когато е приложил принципа на предпазливостта, е "абсурден фарс", твърди BUND.

В отделна едностранна декларация (номер 7 в протокола на Съвета⁴⁴) ЕС заявява, че "нищо в СЕТА не пречи на прилагането на принципа на предпазливостта в ЕС, изложен в Договора за функциониране на ЕС". Канадските търговски експерти Скот Синклер и Стюарт Тру възразяват, че това е "цинична опорка, тъй като предпазните мерки, които нарушават правилата на СЕТА за инвестициите, вътрешния регламент, трансграничната търговия с услуги, техническите бариери за търговия и т.н. все пак могат да бъдат оспорени от ощетените инвеститори или от канадската държава."⁴⁵ За да сипят допълнително сол в раната, едностранните декларации "не дават задължително тълкуване на СЕТА ... нито пък представляват обвързващи актове на ЕС".⁴⁶

Ако политиците наричат СЕТА златен стандарт в международната търговия, те премълчават нейните фатални недостатъци. Със СЕТА ламарината се продава като злато.

Матиас Флийдер, природозащитна организация Грийнпийс⁴⁷

Накратко казано, про-екологичната риторика за реклама на СЕТА е празна и лишена от смисъл. Тя не е нищо друго освен опит за "зелен камуфлаж" на една сделка, която създава реални опасности за околната среда и за решителните действия за спасяване на планетата от климатично бедствие.

Измама #3: Инвеститорските права съгласно СЕТА гарантират правото на регулиране за защита на околната среда, здравето и други обществени интереси

Според Европейската комисия "СЕТА осигурява защита на инвестициите, като запазва правото на правителствата за регулиране в интерес на обществото, включително когато такива регулации засягат една чуждестранна инвестиция."⁴⁸

Критичната гледна точка, която липсва в това изявление, отново е, че доколкото страните имат правото да регулират, техните регулации трябва да съответстват на техните задължения и ангажименти съгласно СЕТА. А глава 8 от СЕТА по въпроса за инвестициите съдържа същите широкообхватни "изрични" права на чуждестранните инвеститори, както съществуващите международни договори, които са законовата база за стотици инвеститорски съдебни дела срещу държавите – включително срещу регулациите в защита на здравето, околната среда и други обществени интереси. Примерите включват защитата срещу пряка и непряка експроприация (Член 8.12) и справедливото и равно третиране (Член 8.10).⁴⁹

С тези екстремни инвеститорски права СЕТА дава възможност да бъдат извършени много драстични инвеститорски атаки. Примерите от подобни предишни случаи включват иска на енергийната компания Vattenfall за 1,4 милиарда евро срещу Германия заради налагането на екологични стандарти на една електроцентра на въглища в Хамбург (който беше уреден, когато Германия се съгласи на по-ниски стандарти); или съдебния процес на минната компания Wilson за 101 милиона щатски долара срещу Канада заради отхвърлянето на голяма каменна кариера след оценка на въздействието за потенциалните неблагоприятни социални и екологични ефекти (който Канада загуби).⁵⁰

В светлината на огромните капитали и потоци на трансатлантическите инвестиции, въвеждането на защита за чуждестранните инвестиции в TTIP и СЕТА има потенциала да доведе до огромен брой инвеститорски иски

срещу държавите и оттам до високи съдебни такси и милиардни щети, платени от публичните бюджети.

Изявление на 101 професори по право от 24 страни членки на ЕС, които се противопоставят на инвеститорските права в СЕТА и TTIP⁵¹

По силата на СЕТА трибуналите, които ще решават тези иски, не могат да наредят на правителствата да запазят или пренапишат един закон (Член 8.39.1). Но не е трудно да си представим как, давайки власт на мултинационалните компании да претендират за огромни суми като компенсация за обществени решения, инвеститорските права по силата на СЕТА могат да разколебаят политиките, когато гласуват желаните предпазни мерки, ако същите са оспорени от големия бизнес. Примерите за такъв регулаторен хлад включват споменатото уреждане на спора между Германия и Vattenfall и отложеното прилагане на наредбата против тютюнопушенето в Канада и Нова Зеландия след заплахи със съдебни дела и фактически иски от големите тютюневи компании.

Дали декларациите, които съпровождат СЕТА променят това? Отговорът е "не".

Интерпретативният инструмент ЕС-Канада заявява: "СЕТА изяснява, че правителствата могат да променят своите закони независимо дали това може да има негативен ефект върху една инвестиция или очакванията на един инвеститор за печалби." (Член 6b). Тук отново се пропускат критиките към главата на СЕТА за инвестициите. Както обяснява канадският професор по право Гас ван Хартен, "Проблемът не е, че СЕТА предотвратява закони и разпоредби директно. Той е, че СЕТА ще направи прекалено рисковано изпълнението на някои закони и разпоредби, тъй като цената ще е непредвидима и потенциално огромна... Това е фактът на риска – един риск от потенциално огромна отговорност за държавата, който не може да се пренебрегне и който дава на чуждестранните инвеститори специална сила за договаряне за подкопаване на демократичното регулиране."⁵²

Как ще реагират правителствата, когато бъдат изправени дори пред малък риск да изгубят иск по СЕТА? Ако сумите на залога възлизат на

стотици милиони или милиарди долари, може да се очаква всяко разумно правителство да се въздържи от този риск.

Гас ван Хартен, професор по право в Университета Озгууд Хол⁵³

Освен това "интерпретативният инструмент" съдържа дълъг списък от подвеждащи и понякога действително погрешни твърдения за инвестиционната част на СЕТА. Например там се твърди, че:

- "СЕТА няма да доведе до по-благоприятно третиране на чуждестранните инвеститори в сравнение с местните." Но СЕТА позволява само чуждестранни инвеститори да заобикалят местните съдилища и да съдят държавата директно пред паралелни трибунали, а местните фирми (и граждани) просто нямат тази привилегия.
- "СЕТА съдържа ясно дефинирани стандарти за защита... и осигурява ясни насоки на трибуналите за решаване на споровете как тези стандарти трябва да се прилагат." Това не е вярно. Много от разпоредбите на СЕТА за инвестициите са двусмислени и оставят място за интерпретации, създавайки възможности за напълно непредвидими отсъждания на трибуналите. (Гас ван Хартен прави преглед на няколко примера в своя анализ на интерпретативния инструмент.⁵⁴)
- "СЕТА изяснява, че всяка компенсация, дължима на един инвеститор, ще бъде основана на обективно отсъждане от трибунала и няма да бъде по-голяма от загубата, понесена от инвеститора." Това може да бъде разчетено като гаранция, че инвеститорите ще бъдат компенсирани само за парите, които те действително са изразходвали по един проект. Но според обширната съдебна практика в тази област очакваните печалби обикновено се считат за част от "загубата, понесена от инвеститора". Това означава, че трибуналите на СЕТА могат да наредят на държавите да изплатят неограничени суми като компенсация – включително за нереализираните очаквани бъдещи печалби на инвеститора (както в случая, когато на Либия беше наредено за плати 900 милиона щатски долара за "изгубени

печалби" от един туристически проект, макар че инвеститорът беше инвестирал само 5 милиона щатски долара и строителството изобщо не беше започнато)⁵⁵.

Фундаментален проблем е, че правата на инвеститорите се укрепват чрез допълнителни международни права и процедури, докато решаването на други проблеми, като например по-доброто прилагане на правата на наемните работници, би трябвало да е първостепенен приоритет.

Германска конфедерация на профсъюзите (DGB)⁵⁶

Така че вместо да гарантира правото им да регулират, както твърдят нейните привърженици, СЕТА ще накара правителствата да плащат, когато регулират – независимо дали това е с цел защита на околната среда, здравето или други обществени интереси. Дори само тази опасност е сигурен начин да се тормозят хората, които взимат решенията, потенциално ограничавайки изработването на желаните политически решения.

Измама #4: СЕТА защитава общественото обслужване, като здравеопазването и водоснабдяването

През септември 2016 г. европейският комисар по търговията Сесилия Малмстрьом увери австрийския парламент (както и белгийския, с почти същите думи): "Какво да кажем за общественото обслужване, известно тук под името "Daseinsvorsorge", като здравеопазването? Това споразумение го защитава. Недвусмислено. Обществените органи – местни, регионални и национални, ще продължават да имат пълна свобода да организират общественото обслужване, както те желаят. Никой няма задължение да приватизира каквото и да било. А ако услугите са били вече приватизирани, те могат да бъдат ре-национализирани."⁵⁷

Действителният текст на СЕТА, обаче, е твърде опасен за обществените услуги.

Вероятно най-голямата заплаха за общественото обслужване идва от мащабните права на чуждестранните инвеститори в глава Осма на СЕТА. Независимо че Канада, ЕС и страните членки са вмъкнали многобройни резерви и изключения в СЕТА, те не се прилагат при разпоредбите за уреждане на споровете инвеститор - държава на споразумението (Глава 8, Раздел F). Те не се прилагат и за най-опасните стандарти за защита на инвеститора, като например защитата от експроприация (Член 8.12) и справедливото и равно третиране (Член 8.10). Това прави регулирането на чувствителни сектори на обществените услуги, като образование, водоснабдяване, здравеопазване, социално подпомагане и пенсии, уязвимо от всички видове скъпо струващи инвеститорски искове.

По целия свят регулациите на публичните услуги са били цел на исковете инвеститор - държава. Когато в отговор на икономическата криза от 2001-2002 г. Аржентина замрази тарифите на комуналните услуги, за да гарантира достъпа на хората до електроснабдяване и водоснабдяване, тя беше ударена от многобройни съдебни дела. Понастоящем Естония се защитава срещу иск за 90 милиона евро заради отказа да повиши цените за водоснабдяване. А на Словакия вече е наредено да плати 22 милиона евро плюс лихвата и съдебните разноски като компенсация, защото през 2002 год. правителството ревизира политиките за приватизация на здравеопазването на предишната администрация, изисквайки здравните застрахователи да работят на нетърговска база.⁵⁸

Така че, когато комисар Малмстрьом твърди, че "ако услугите са били вече приватизирани, те могат да бъдат ре-национализирани" съгласно СЕТА, тя пропуска най-важното. Защото в замяна накрая правителствата могат да платят милиарди като компенсация на чуждестранните инвеститори. Решението ще бъде взето от един състав от търговски арбитри (вместо независими съдии), ще бъде основано на изключителните привилегии на инвеститорите съгласно СЕТА (вместо на конституцията на страната, която балансира правата на собствениците) и може да включва компенсация за загуба на очаквани бъдещи печалби (които рядко подлежат на компенсиране съгласно повечето конституции). Изправени пред такъв неподлежащ на

предвиждане риск правителствата могат да не проведат своите планове за връщане на услугите обратно в ръцете на обществото – дори и предишните приватизации да са се провалили. Това може да застраши растящата тенденция за ре-муниципализация на водоснабдителните услуги (във Франция, Германия, Италия, Испания, Швеция и Унгария), на електроразпределителните мрежи (в Германия и Финландия) и на транспортните услуги (във Великобритания и Франция), както и потенциалното отменяне на някои от неуспешните приватизации на британската Национална здравна система (National Health Service, NHS) за укрепване на доставчиците на здравни услуги с нетърговска цел.

Обществените оператори за водоснабдяване не са ясно изключени от СЕТА. Ние казваме "не" на текста на СЕТА.

Германска асоциация на обществените оператори за водоснабдяване⁵⁹

Но главата на СЕТА за инвестициите не е единствената опасност за общественото обслужване. Глава Девета за търговията с услуги също включва задължения, според които отмяната на приватизациите може да се обяви за незаконна и да се ограничи акламираната от Малмстрьом свобода на публичните органи "да организират общественото обслужване, както те желаят". Защото резервите, които Канада, ЕС и неговите страни членки предложиха във връзка с обществените услуги, са разпокъсани. И благодарение на широкомащабния подход на негативния списък на СЕТА към либерализацията на услугите, всички сектори на услугите и свързаните с тях мерки, които не са изрично изключени от ангажиментите по договора, са автоматично покрити от тях.

Три примера показват какво на практика може да означава това⁶⁰:

- Правилата за достъп до пазара в главата на СЕТА за услугите може да попречи на усилията да се установят адекватни нива на числеността на персонала в болниците или старческите домове. Разпоредбите, определящи минималния брой персонал на едно болнично легло или един обитател, могат да се тълкуват като количествени квоти, които са забранени съгласно СЕТА.
- Във връзка със СЕТА единадесет страни членки на ЕС (Белгия, Кипър, Дания, Франция, Германия, Гърция, Ирландия, Италия, Португалия, Испания и Великобритания) не са защитили от либерализация дългосрочните грижи за възрастни хора, като например домовете за тях. Това може да попречи на мерките, защитаващи сектора от стратегиите на финансовите инвеститори за изземане на активите, като тези, които доведоха до колапс оператора на старчески домове Southern Cross във Великобритания. Един бизнес модел на неконтролируема продажба и обратен лизинг докара Southern Cross до банкрут, предизвиквайки паника за хиляди възрастни хора.
- В СЕТА Канада е защитила от либерализация обществените автомобилни застраховки четири свои провинции, което според потребителските групи облагодетелства водачите чрез по-ниски разходи и по-добри компенсации за онези, които са претърпели сериозни увреждания при злополуки. Другите провинции не могат да приемат общественото автомобилно застраховане без да нарушат задълженията на СЕТА за достъп до пазара.

Никакви манипулативни интерпретации не могат да скрият, че тези споразумения осигуряват ползи за най-големите корпорации по света, но убиват работните места и общественото обслужване за обикновените хора.

Роза Паванели, генерален секретар на Международния профсъюз на работниците от общественото обслужване (Public Services International, PSI).⁶¹

Дали "съвместният интерпретативен инструмент"

на Канада и ЕС съдържа нещо, което ще защити общественото обслужване? Краткият отговор отново е "не".

Съществуват примери за юридически формулировки за ефективна защита на обществените услуги. През февруари 2016 г. Виенската камара по труда (Chamber of Labour Vienna) и Европейската федерация на профсъюзите в общественото обслужване (European Federation of Public Services Unions, EPSU) публикуваха изследване, съдържащо "примерни клаузи за изключване на общественото обслужване от споразуменията за търговия и инвестиции". Една от клаузите започва така: "Това споразумение не се прилага за обществените услуги и за мерките, които ги регулират, осигуряват или финансират."⁶² Следва дълга дефиниция на обществени услуги (впрочем един термин, който не може да бъде намерен никъде в СЕТА).

От друга страна "интерпретативният инструмент" на Канада и ЕС за СЕТА не съдържа такива ясни формулировки. Той по-скоро съдържа подвеждащи твърдения, които заобикалят ключовите проблеми на СЕТА, като същевременно звучат успокоително за хората, които не са специалисти по въпроса. Например член 4ст на инструмента потвърждава, че СЕТА няма "да лишава правителствата от възможността да връщат обратно под обществен контрол услуги, които правителството е избрало да приватизира" (като същевременно СЕТА ще направи провеждането на тези национализации потенциално твърде скъпо и следователно твърде рисковано). В член 11 също се заявява, че "СЕТА няма да попречи на отмяната на едно решение, допускащо използване на водата с търговска цел" (като отново СЕТА може да направи тази отмяна твърде скъпа и следователно твърде рискована).⁶³

Декларацията омаловажава пречките, които СЕТА създава пред обществените услуги.

Гас ван Хартен, професор по право в университета Озгууд Хол за съвместния интерпретативен инструмент⁶⁴

Казано накратко, СЕТА сериозно ограничава възможностите на правителствата да създават, разширяват, възстановяват и регулират обществените услуги. Това застрашава правата на хората за достъп до услуги като водоснабдяване, здравеопазване и електроснабдяване, както и

условията на труда в тези сектори. Да се твърди, че СЕТА защитава общественото обслужване без да се променят разпоредбите на споразумението, които работят за обратното, в най-добрия случай е пожелателно мислене.

Измама #5: СЕТА създава независим съд, който да разрешава спорове инвеститор-държава

Европейската комисия твърди, че СЕТА създава система от инвестиционни съдилища (трансформирани в „инвестиционен съд“ от някои медии), която е „независима“ и ще разрешава въпроси между инвеститорите, Канада, ЕС и неговите страни членки по „безпристрастен начин“.⁶⁵

Глава 8 на СЕТА, секция F относно „разрешаването на инвестиционни спорове между инвеститори и държави“ дава на корпорациите правото да заобикалят националните съдилища и директно да завеждат многомилардни компенсационни искове с висока степен на удовлетворяване срещу държавите в международните трибунали. Но трибуналите не са юридически независими. Те имат вградено пристрастие в подкрепа на бизнеса.

Според СЕТА, делата между инвеститори и държавата ще бъдат гледани от трибунал от трима арбитри, изразяващи интереси, от които печелят самите те. За разлика от съдиите те няма да имат фиксирана заплата. Ще им се плаща на случай – 3 000 долара на ден (чл. 8.27.14, отнасящ се до стандартното плащане в инвестиционния арбитраж). В едностранчива система, в която само инвеститорите могат да съдят, това създава силен системен стимул да вземеш тяхната страна – защото, докато системата се отплаща на инвеститорите, при арбитражите ще идват повече искове и повече доходи.

Главитe за разрешаване на споровете между инвеститор и държава са аномалия, тъй като дават защита на инвеститорите, но не и на държавите или на населението. Те позволяват на инвеститорите да съдят държавите, но не и обратното.

Отворено писмо на десет независими експерти на ООН и специални докладчици⁶⁶

Има и други недостатъци, които правят инвестиционния трибунал на СЕТА податлив на пристрастие. Няма забранителен период преди или след назначаването на неговите членове, в който те да могат да бъдат арбитри по други казуси или да бъдат частни адвокати (вън от тесния обхват на инвестиционните диспути, чл. 8.30.1). Така че те биха могли да са част от малкия клуб на инвестиционните адвокати, които досега са движели възхода на инвестиционния арбитраж и са развивали своя собствен бизнес. Тези юристи са окуражавали инвеститорите да завеждат дела и са тълкували широко инвестиционното право, за да насърчат повече искове. Критериите за избор на членовете на трибунала не включват също изискване за експертиза по правните области вън от този клуб. Това са зони, които са по-малко доминирани от частни интереси, но може да бъдат важни за произнасянето на решения – като националното административно, трудово и екологично право (чл. 28.27.4).

Най-голямата асоциация на съдиите и прокурорите в Германия се позовава на предложената процедура за назначаване на съдиите, съмнява се в тяхната финансова независимост и поставя под въпрос системата на инвестиционните съдилища (ICS), така както тя е включена в СЕТА и е предложена за договора близък ТТIP: „Нито предложената процедура за назначаване на съдиите в ICS, нито тяхната позиция отговарят на международните изисквания за независимост на съдилищата“, писаха съдиите в изявление, публикувано през февруари 2016 г.⁶⁷ Европейската асоциация на съдиите има подобни опасения.⁶⁸

Какво прави „интерпретативният инструмент“ на ЕС и Канада, за да отговори на тези тревоги? Нищо.

Той просто заявява повторно, че СЕТА „създава независим, безпристрастен“ трибунал и че за членовете му важат „стриктни етични правила“, които да „осигурят тяхната независимост и безпристрастност, липсата на конфликти на интереси, пристрастия или привидност на пристрастие“ (чл. 6f). Инструментът също съдържа обещанието, че Канада, ЕС и неговите страни членки „са се съгласили да започнат незабавно бъдещата работа по кодекс на поведението, така че да гарантират безпристрастността на членовете на Трибунала, по метода и нивото на заплащане и също да изработят механизма за избирането на тези арбитри. Общата цел е да се приключи работата до момента, в който СЕТА влезе в сила“ (чл. 6f). След 5 години преговори и 2

години правни изглаждания на текста на договора СЕТА с широки публични коментари по неговия инвестиционен раздел, колко убедително е да се твърди, че „тази бъдеща работа“ ще доведе до истински независима система за разрешаване на спорове?

Този въпрос трябва да бъде зададен и относно неубедителните обещания на Европейската комисия, които тя даде в последната минута, за да се пребори с валонското правителство. Никой нормален човек не би подписал договор, когато той посочва дадено нещо, но според нечий обещания нещо съвсем различно ще се случи в бъдещето. Но Европейската комисия изглежда опита точно това: да накара Европейският парламент и страните членки на ЕС да ратифицират международно споразумение, което завинаги ще обвърже нашите общества на базата на мъгляви обещания, че то ще бъде подобро в бъдеще.

В отделно изявление относно СЕТА (номер 36 в протоколите на Съвета⁶⁹), Комисията обещава „допълнителен преглед без забавяне на механизма за разрешаване на спорове“. Тя постановява, че арбитражите на СЕТА „ще получават доходите си директно от ЕС и Канада трайно във времето“ (непосочено в текста на СЕТА); че „системата би трябвало да отбележи напредък към съдии, които работят постоянно“ (също не е посочено изрично в текста на СЕТА); че ще има „задължителен и обвързващ кодекс на поведението“ (вече указан в СЕТА, но не в текста на самия договор) за арбитражите, включително правила за „разкриването на техните минали и настоящи действия“, както и на възможен забранителен период. Накрая се споменава „работа за създаването на многостранен инвестиционен съд“, „който ще замени двустранната система, създадена от СЕТА“.

Корекциите в старата система на инвестиционните трибунали не са достатъчни. Съществените разпоредби продължават да дават привилегия на чуждестранните инвеститори и да създават паралелна правна система, която подкопава юрисдикцията на конституциите. И двете реалности са неприемливи и

трябва да бъдат променени.

Херта Дойблер-Гмелин, бивш германски министър на правосъдието⁷⁰

Докато обещаните промени могат да подобрят процеса на разрешаване на инвестиционните спорове, в изявлението на Съвета и Комисията няма нито една дума, посочваща решение на проблема с порочните инвеститорски правила, върху които бъдещите трибунали ще базират решенията. Така фундаменталните дисбаланси и проблеми на инвестиционната защита на СЕТА ще останат: тя ще овласти хиляди корпорации да съдят правителства за легитимни и недискриминационни мерки в подкрепа на обществения интерес (проблем, който може да се влоши чрез странни предложения на Комисията за улесняване на достъпа за малки и средни предприятия до системата, включително чрез искове за публично съфинансиране на делата); тя би могла до доведе до изплащането на корпорациите на милиарди от парите на данъкоплатците, включително за пропуснати бъдещи печалби, които те хипотетично биха получили; това е сигурен начин да се извиват ръцете на хората, които вземат решения, като потенциално потисне вземането на желани решения от тях; тя дава изключително силни права и привилегии на чуждестранните инвеститори – права, които никой друг в обществото няма – без да създава никакви задължения за тях. Предлаганият многостранен инвестиционен съд също ще бъде специално достъпен за чуждестранните инвеститори. Той няма да отчита защитата на околната среда, човешките права и други некорпоративни фактори, които се отчитат по балансиран начин в националните и в европейската правни системи.

Създаването на специални съдилища за определени групи от съдещи се страни е грешен път.

Дойчер Рихтербунд, най-голямата асоциация на съдиите и прокурорите в Германия⁷¹

Така, докато поддръжниците на СЕТА хвалят системата за разрешаване на спорове между чуждестранните инвеститори и държавите, понеже била „независима“, взнатата на съдебния процес всъщност е тежко „наклонена“ в подкрепа на чуждестранните инвеститори. Предложението за многостранен съд – своеобразен върховен

световен съд за корпорациите, допълнително ще формализира права за чуждестранните корпорации, които нито местните инвеститори, нито гражданите имат.

Измама #6: СЕТА ще поддържа стандарти за защита на хората и на околната среда

Според европейския комисар по търговията Сесилия Малмстрьом СЕТА „ще поддържа в пълна степен високите стандарти на ЕС“⁷². На сайта си Комисията дори твърди, че „стандартите и регулациите, свързани с безопасността на храните, безопасността на продуктите, защитата на потребителите, здравеопазването, околната среда, социалните и трудовите стандарти и т.н. ще останат *непокътнати*“ (курсивът е добавен).⁷³

Но няколко глави на СЕТА директно противоречат на онези празни думи, които са изречени, за да успокоят духовете.

Глава 12 за вътрешните регулации създава задължения за Канада, ЕС, неговите страни членки, местните власти и регионалните правителства да приемат и поддържат лицензионни и квалификационни процедури, които да са „максимално опростени“ за корпорациите (чл. 12.3.7), освен ако процедурите не са поместени в анекса за усложнения. Съгласието да бъде направен процеса за одобрение на ядрен реактор, тръбопровод, завод от хранително-вкусовата промишленост или банка „максимално опростен“ вероятно ще повлияе на бъдещите стандарти. Например, реформи за засилване на банковия надзор и управлението на риска, препоръчани от Базелския комитет за банков надзор, може да бъдат сметени за нарушение на гл. 12. Нищо в текста на СЕТА не балансира критерия за простота с другите ценности, които обществото има – като гаранцията, че предложеният тръбопровод няма да унищожи околната среда или местните жители да имат право да се произнесат за него.⁷⁴

Втора заплаха за европейските и канадските стандарти за защита е в раздел 21 от регулаторното сътрудничество. За да намали разликите в регулациите, той създава поредица от двустранни формати за диалог, консултации и „Форум за регулационно сътрудничество“ (чл. 21.6). Подобни „доброволни“ разговори и форуми между САЩ и ЕС вече са намалили стандартите в ущърб на защитата на околната среда и здравеопазването.

Цялостният стремеж на разделите на СЕТА относно регулацията е да се ускори регулационният процес за бизнеса, но да се поставят препятствия по пътя на правителствата, които се опитват да въведат нови правила.

Елън Гулд, Канадски център за политически алтернативи⁷⁵

Вземете например електронните отпадъци. През 1998 г. предложение на Европейската комисия, подкрепено от Европейския парламент, включваше планове да се забранят опасни вещества в електронния отпадък. Чрез диалог, носещ всички черти на регулаторното сътрудничество според СЕТА, американски официални лица и бизнес лобисти атакуваха предложението, като посочиха, че то ще има негативно въздействие върху трансатлантическата търговия. През 2002 г. когато директивата за отпадъците бе приета, частта за опасните вещества бе значително отслабена. Беше необходимо съдът да се произнесе след сезиране от датското правителство и Европейския парламент, за да бъде извадено от европейския пазар едно вещество, което според оригиналното предложение щеше да бъде забранено (декабромодифенил етер). Този успех бе постигнат десет години след първото предложение. Това е силата на регулаторното сътрудничество.⁷⁶

Елън Гулд от Канадският център за политически алтернативи описва как СЕТА „ще окаже огромен натиск върху правителствата никога да не предприемат важни инициативи“. Като припомня френската забрана на азбеста през 1997 г., тя пише: „Ако СЕТА бе в сила тогава, Канада и нейната азбестова индустрия щяха да имат много силни средства, за да възпрат френската забрана. Азбестовата индустрия щеше да заплаши с дело на инвеститор срещу държава по СЕТА и да поиска милиарди в компенсация. На забраната щяха да се противопоставят компании, използващи азбест, които щяха да кажат, че тя не е била влязла в сила, преди те да получат своите лицензи. Чрез разпоредбите за регулаторно сътрудничество Канада щеше да може да атакува забраната зад закрити врати, дори преди да се съобщи на френските граждани и да се поиска мнението им. И накрая, ако усилията против забраната на азбеста се бяха провалили, страната по СЕТА Канада щеше да поиска забавянния в прилагането на ограничението, за да се даде на лобитата повече време да се борят против него.“⁷⁷

Заплахата от нежелано канадско влияние върху регулациите за околната среда като REACH е реална. Канада е оспорвала и преди закони на ЕС и страните членки, включително REACH.

Център за международно екологично право (CIEL) за заплахата от СЕТА към европейския регламент на химическите продукти REACH⁷⁸

Дали „съвместната интерпретативна декларация“ на Канада и ЕС защитава стандартите от атаки срещу СЕТА? Ни най-малко.

Декларацията повтаря това, което може да бъде открито в ПР отдела на Европейската комисия по въпроса. Тя твърди, че „СЕТА... няма да намали нашите съответстващи стандарти и регулации относно безопасността на храните, безопасността на продуктите, защитата на потребителя, на здравеопазването, околната среда и труда“ (чл. 1d). Тя подчертава, че регулаторното сътрудничество „ще бъде доброволно: регулаторните власти ще сътрудничат на доброволна основа, но нямат задължение да го правят или да прилагат резултата от своето сътрудничество“ (чл. 3.).

Отслабването на директивата за електронния отпадък, описано по-горе, бе резултат от точно същия доброволен процес на трансатлантически диалог. Нещо повече – ако ЕС или Канада откажат да си сътрудничат според СЕТА (чл. 21.2 (б)), те трябва да бъдат готови да обяснят своите аргументи. Това е допълнителен натиск над правителствата да си сътрудничат, дори и цената на това взаимодействие да е сваляне на стандартите.

Така че вместо да поддържа стандартите за социални права, околна среда и здравеопазване, СЕТА представлява реален риск за тяхното намаляване. Споразумението ще доведе до допълнителна тежест върху регулаторите и ще засили ролята на бизнес лобистите в създаването на регулации. Така ще подкопае потенциално не само развитието на нужните регулации, но и нашите демокрации.

Върховно постижение за корпорациите

Европейската комисия и канадското правителство представят СЕТА като „най-ориентираното към бъдещето споразумение за свободна търговия, което Канада или ЕС са договорили“.⁷⁹ Председателят на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер го е нарекъл „нашето най-добро и най-прогресивно споразумение за свободна търговия“.⁸⁰

Нищо не може да е по-далече от истината.

СЕТА представлява дълъг списък от неща, които правителствата и парламентите няма да имат право да вършат. Например да се борят с климатичните промени. Или със социалното неравенство. Или да регулират банките. Или да върнат назад провалени приватизационни сделки. Или да се борят с който и да е от сериозните проблеми на времето ни. Всъщност СЕТА ще засили много от тези проблеми. Тя ще принуди правителствата да плащат, когато решат да приложат политики, подкрепящи хората или околната среда, заради които всъщност са избирани от гражданите.

Вместо „най-доброто“ търговско споразумение за гражданите на Канада и на ЕС, СЕТА очевидно е върховно постижение за корпорациите от двете страни на Атлантика. Със СЕТА те получават нови оръжия, с които да извиват ръцете на правителства и местни власти срещу регулации, които може да ограничат печалбите им.

Осеяният с дупки път пред СЕТА

Трябва да се отчете и нещо позитивно. Можем да очакваме много повече сериозни погледи към това, което СЕТА наистина означава за страните-членки на ЕС и за гражданите. Защото тя ще изисква ратификация във всяка страна-членка. Дори и да бъде пришпорена за приемане в Европейския парламент в началото на 2017 г., както се предвижда, той ще изисква гласувания в парламентите на 28-те страни-членки преди да влезе в пълна сила.

Така че има много възможности да се прозре каква голяма измама е СЕТА и споразумението да бъде извадено от релси.

Профсъюзите, активисти за опазване на околната среда и потребителски организации ще се мобилизират на всяко ниво, за да победят договора или да предотвратят влизането в сила на части от него.

Оуен Тюдор, Британски конгрес на профсъюзите (TUC)⁸¹

В този контекст е забележително, че когато през октомври 2016 г. белгийските региони трябваше да позволят на федералното правителство да подпише СЕТА, всички те с изключение на фламандските поддържаха своята опозиция срещу договора и особено срещу правата на инвеститорите. Вътрешнобелгийското изявление относно СЕТА (номер 37 в протоколите на Съвета⁸²) обявява: „Валонският регион, френската общност, германскоговорящата общност, Комисията на френско-говорящата общност и столичният регион Брюксел не възнамеряват да ратифицират СЕТА с включената система за разрешаване на спорове между инвеститори и страни, посочена в раздел 8 от СЕТА, така както тя е представена в деня на подписването на СЕТА“. С други думи: Белгия няма да може да ратифицира споразумението засега.

Така че, очевидно, белгийските региони продължават да виждат отвъд фалшивата "прогресивна" фасада на СЕТА. Нека се надяваме, че и други ще ги последват. Защото зад фасадата СЕТА остава това, което винаги е била: атака срещу демокрацията, работниците и околната среда.

- 1 Интерактивна карта на Европейската инициатива срещу ТТИР и СЕТА, <https://stop-ttip.org/>, последно посетен на 10 November 2016.
- 2 Виж, например: Групи на гражданското общество призовават европейските правителства да отхвърлят споразумението СЕТА, 22 септември 2016 г., <https://www.etuc.org/press/civil-society-groups-call-european-governments-reject-ceta-agreement#.WCnXVRSVC0q>; Съвместно изявление на Канадския профсъюз за СЕТА, 15 септември 2016 г., <http://www.nupge.ca/content/13125/joint-canadian-trade-union-statement-ceta>; Дребен и среден бизнес от цяла Европа призовава европейските правителства да отхвърлят споразумението СЕТА, 23 септември 2016 г., http://kmu-gegen-ttip.de/content/download/1643/41033/file/2016%2009%2023%20SME%20against%20CETA_TTIP%20press%20release.pdf.
- 3 Mehr Demokratie/ Foodwatch/ Campact: Конституционна жалба. 125 000 срещу СЕТА, <https://www.ceta-verfassungsbeschwerde.de/>.
- 4 Адвокат Роко Галати от името на почитаемия Пол Хелейр и други проверява конституционността на споразумението СЕТА във Федералния съд на Канада, 21 октомври 2016 г., <http://www.comer.org/content/CETA.pdf>.
- 5 Ankersmit, Laurens: Investment court system in CETA to be judged by the ECJ, *European Law Blog*, 31 October 2016, <http://europeanlawblog.eu/?p=3411>.
- 6 BEUC: СЕТА се проваля на теста на потребителите, май 2016 г., http://www.beuc.eu/publications/beuc-x-2016-045_lau_ceta_position_paper.pdf.
- 7 TTIP free zones Europe, <https://www.ttip-free-zones.eu/>, accessed 10 November 2016.
- 8 Parlament Wallon, Motion déposée en conclusion du débat sur les projets de Traité CETA et de Déclaration interprétative du traité, 14 October 2016, http://nautilus.parlement-wallon.be/Archives/2016_2017/MOTION/606_2.pdf.
- 9 National Farmers Union, Open letter to the People of Wallonia and their Representatives in the Walloon Parliament, 17 October 2016, <http://www.nfu.ca/sites/www.nfu.ca/files/2016-10-17%20NFU%20Letter%20to%20the%20People%20of%20Wallonia%20re%20CETA.pdf>.
- 10 Malmström, Cecilia: CETA – an effective, progressive deal for Europe, 19 September 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154955.pdf.
- 11 Steinmeier, Frank-Walter: CETA gives us a chance to set standards. We should take it!, 9 September 2016, http://www.auswaertiges-amt.de/nn_728998/sid_06A4F1F82A5B431B447747B3C59C649F/EN/Infoservice/Presse/Interview/2016/160909-BM-CETA-FR.html?nnm=729012.
- 12 Tweet by Donald Tusk, 13 October 2016, <https://twitter.com/eucopresident/status/786594734277922820>.
- 13 Remarks by President Donald Tusk at the 16th EU-Canada summit, 30 October 2016, <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/10/30-tusk-remarks-eu-canada-summit/>.
- 14 EEP press release: CETA: Österreichischer Bundeskanzler beweist fehlendes Verantwortungsbewusstsein, 2 September 2016, <http://www.eppgroup.eu/press-release/CETA:-Kern-beweist-fehlendes-Verantwortungsbewusstsein>.
- 15 Müller, Peter/ Traufetter, Gerald: Gabriel will Europa auf Ceta-Kurs trimmen, *Spiegel online*, 23 September 2016, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/ceta-sigmar-gabriel-will-europa-auf-seinen-kurs-einschwoeren-a-1113545.html>.
- 16 The lengthy and deep process of Hearings on CETA in the Walloon Parliament, <http://participer.stop-ttip.be/groups/7/discussions/60>.
- 17 Wesel, Barbara: Opinion: The EU's Walloon CETA disaster, *DW*, 21 October 2016, <http://www.dw.com/en/opinion-the-eus-walloon-ceta-disaster/a-36116145>.
- 18 Quoted in: Becker, Markus: "Ein Schritt zur Zerstörung der EU", *Spiegel Online*, 25 October 2016, <http://www.spiegel.de/politik/ausland/ceta-die-wallonie-blamiert-die-eu-wie-es-jetzt-weiter-geht-a-1118075.html>.
- 19 Dobbin, Murray: 'Trade' agreements and media groupthink, *The Hill Times*, 18 July 2016, <https://www.hilltimes.com/2016/07/18/trade-agreements-and-media-group-think/73864>.
- 20 Council of the European Union: Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). Statements to the Council Minutes, 27 October 2016, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13463-2016-REV-1/en/pdf>.
- 21 Van der Loo, Guillaume: Подписването на СЕТА: 38 изявления, съвместен интерпретативен инструмент и несигурно бъдеще, 31 октомври 2016 г., <https://www.ceps.eu/publications/ceta%E2%80%99s-signature-38-statements-joint-interpretative-instrument-and-uncertain-future>.
- 22 Sinclair, Scott/ Trew, Stuart: Договорът СЕТА ще бъде подписан непроменен, но е по-малко вероятно да бъде ратифициран след съпротивата на Валония, 28 октомври 2016 г., <http://behindthenumbers.ca/2016/10/28/ceta-signed-unchanged-less-likely-ratified-wallonian-resistance/>.
- 23 Krajewski, Markus: Kurzbewertung der Gemeinsamen Auslegungserklärung zum CETA insbesondere mit Blick auf den Investitionsschutz, 14 October 2016, https://www.gruene-bundestag.de/fileadmin/media/gruenebundestag_de/themen_az/EU-USA_Freihandelsabkommen/Kurzbewertung_der_Gemeinsamen_Auslegungserklärung_zum_CETA.pdf, p.4.
- 24 Sinclair, Scott/ Trew, Stuart, see endnote 22.
- 25 Ibid.
- 26 Tweet by Simon Lester, 6 October 2016, <https://twitter.com/snlester/status/784013175742136320?lang=de>.
- 27 European Commission: European Commission proposes signature and conclusion of EU-Canada trade deal, 5 July 2016, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1524&title=European-Commission-proposes-signature-and-conclusion-of-EU-Canada-trade-deal>.
- 28 Joint Canadian Trade Union statement on CETA, see endnote 2.
- 29 Protocol on Dispute Settlement and Institutional Mechanisms for Chapter Twenty-Two (Trade and Sustainable Development) and Twenty-Three (Trade and Labour), 15 September 2016, http://www.s2bnetwork.org/wp-content/uploads/2016/09/ceta_amendment_4of4_protocol_labour_sustainability.pdf.
- 30 Tudor, Owen: Нарушените обещания на Корея са алармен звънец за членството в Организацията за икономическо сътрудничество и развитие и търговските споразумения, 24 ноември 2015г.,

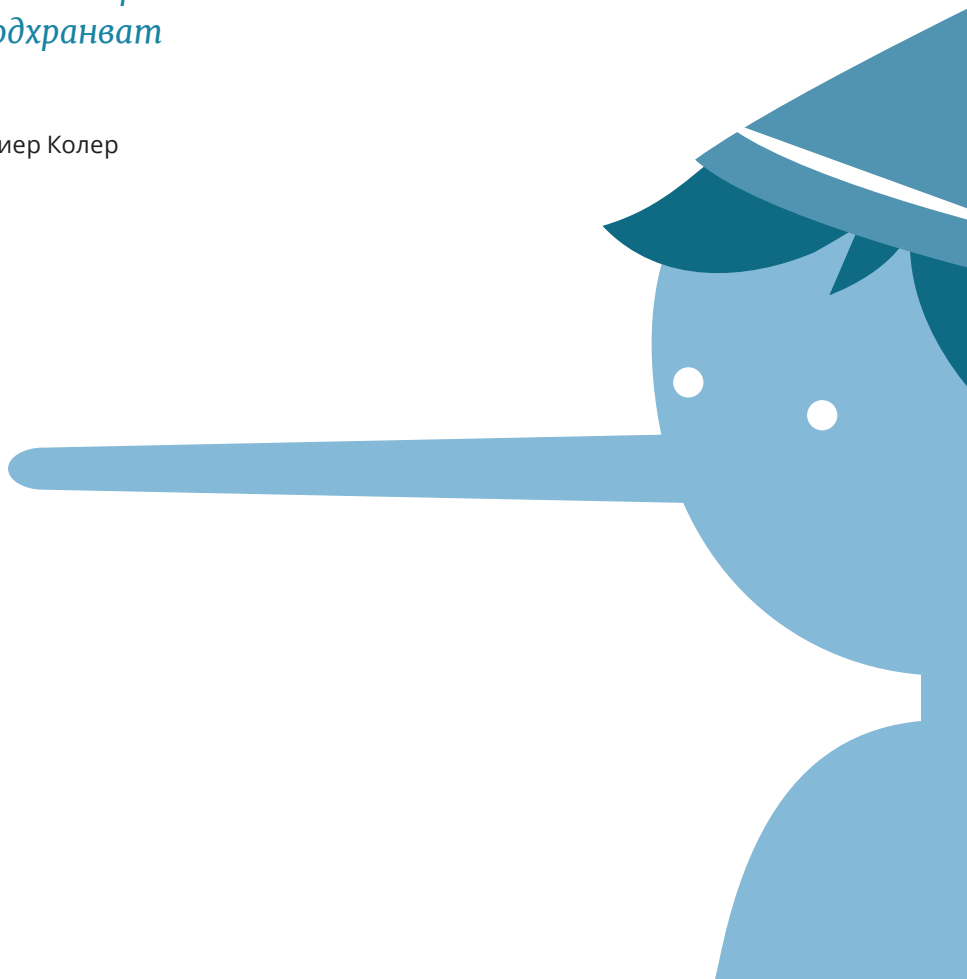

- <http://strongerunions.org/2015/11/24/koreas-broken-promises-sound-alarm-over-oecd-membership-trade-agreements/>.
- 31 Resolution of the SPD Party Convention, 19 September 2016, http://www.bernd-lange.de/imperia/md/content/bezirkhannover/berndlange/2016/spd_resolution_english.pdf/spd_resolution_english.pdf, p.9.
- 32 Trade Justice Network, Response to Joint Interpretative Declaration on CETA, 13 October 2016, <http://tradejustice.ca/en/response-to-joint-interpretative-declaration-on-ceta/>
- 33 Tudor, Owen: #CETA: zombie trade deal is no recipe for #Brexit, 30 October 2016, <http://touchstoneblog.org.uk/2016/10/ceta-zombie-trade-deal-no-recipe-brexit/>
- 34 Making Sense of CETA, 2nd edition, September 2016, https://corporateeurope.org/sites/default/files/attachments/making-sense-of-ceta_22092016.pdf.
- 35 Kohler, Pierre/ Storm, Servaas: CETA without blinders: how cutting 'trade costs and more' will cause unemployment, inequality and welfare loss, September 2016, http://www.ase.tufts.edu/gdae/policy_research/ceta_simulations.html.
- 36 AFL-CIO: NAFTA at 20, March 2014, http://www.aflcio.org/content/download/121921/3393031/March2014_NAFTA20_nb.pdf.
- 37 Kohler, Pierre/ Storm, Servaas: The CETA Trade Pact Will Add to the Groundswell of Discontent: Why We Need More Informed Decision-Making, 7 October 2016, <http://www.nakedcapitalism.com/2016/10/the-ceta-trade-pact-will-add-to-the-groundswell-of-discontent-why-we-need-more-informed-decision-making.html>.
- 38 European Commission, see endnote 27.
- 39 Making Sense of CETA, see endnote 34.
- 40 *Le Monde*: Nicolas Hulot : «Le traité de libre-échange avec le Canada doit devenir climat-compatible», 13 October 2016, http://www.lemonde.fr/idees/article/2016/10/13/signons-un-traite-de-libre-echange-avec-le-canada-qui-ne-menace-pas-le-climat_5012711_3232.html#ViBQJlCldQ0gVFT.99.
- 41 Foodwatch: CETA-Zusatzklärung: EU trickst beim Vorsorgeprinzip, 14 October 2016, <http://www.foodwatch.org/de/presse/pressemitteilungen/ceta-zusatzklaerung-eu-trickst-beim-vorsorgeprinzip/>.
- 42 See also: Stoll, Dr. iur. Peter-Tobias and others: CETA, TTIP and the EU precautionary principle, June 2016, https://www.foodwatch.org/fileadmin/Themen/TTIP_Freihandel/Dokumente/2016-06-21_foodwatch-study_precautionary-principle.pdf.
- 43 Ibid, p.7.
- 44 Council of the European Union, see endnote 20.
- 45 Sinclair, Scott/ Trew, Stuart, see endnote 22.
- 46 Van der Loo, Guillaume, see endnote 21.
- 47 Greenpeace: Greenpeace-Studie: Umwelt spielt für CETA immer noch keine Rolle EU-Parlament kann Handelsvertrag zwischen EU und Kanada aufhalten, 4 November 2016, <http://www.presseportal.de/pm/6343/3474208>.
- 48 European Commission: CETA - a trade deal that sets a new standard for global trade, 29 October 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-3580_en.htm.
- 49 За по-подробно обяснение на това как разпоредбите на CETA за инвестициите ще се изпълнят на практика вижте: Corporate Europe Observatory and others: Trading away democracy, September 2016, https://corporateeurope.org/sites/default/files/ceta-trading_away_democracy-2016en.pdf.
- 50 За това как точно тези и други дела могат да бъдат заведени - и изгубени - по силата на CETA вижте: Corporate Europe Observatory and others: Investment Court System put to the test, April 2016, <https://www.corporateeurope.org/international-trade/2016/04/eu-investment-proposal-won-t-prevent-corporate-attacks-health>.
- 51 Legal statement on investment protection in TTIP and CETA, 17 October 2016, <https://stop-ttip.org/blog/legal-statement-on-investment-protection-in-ttip-and-ceta/>.
- 52 Van Harten, Gus: The EU-Canada Joint Interpretive Declaration/Instrument on the CETA, 8 October 2016, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2850281, p. 2, 6.
- 53 Пак там, стр.3.
- 54 За повече обяснения, пак там.
- 55 За по-подробна критика на тези и други формулировки в интерпретативния инструмент вижте пак там; Seattle to Brussels Network and others: Joint Interpretative Declaration on CETA. Unpacking the "clarifications" on investment protection, October 2016, <http://www.s2bnetwork.org/wp-content/uploads/2016/10/Analysis-of-Investment-part-FINAL-interpretative-declaration-CETA-11-oct-1.pdf>.
- 56 DGB: Investitionsschutz in TTIP & anderen Verträgen, 24 February 2016, <http://www.dgb.de/themen/++co++f0ecc59a-e1e9-11e5-98b7-52540023ef1a>, p.2.
- 57 Malmström, Cecilia: CETA – Making an Informed Decision, 14 September 2016, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154949.pdf; Malmström, Cecilia: CETA: An effective and progressive deal for Belgium and Europe, 20 September 2016; http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2016/september/tradoc_154956.pdf.
- 58 За тези и други дела вижте: Public Services International: Investment Court System (ICS): The wolf in sheep's clothing, July 2016, <http://www.world-psi.org/en/investment-court-system-ics-wolf-sheeps-clothing>.
- 59 AöW: Wasserwirtschaft im Sog des Freihandels – CETA, August 2016, http://www.aeww.de/media/Publikationen/Stellungnahmen/2016/AoeW_Positionspapier_CETA_Final_red_ueberarb_August_2016.pdf, p.6.
- 60 За тези и други примери вижте: Corporate Europe Observatory and others: Public services under attack through TTIP and CETA, October 2015, <https://corporateeurope.org/international-trade/2015/10/public-services-under-attack-through-ttip-and-ceta>; Canadian Centre for Policy Alternatives and others: Making Sense of the CETA, September 2014, https://www.policyalternatives.ca/sites/default/files/uploads/publications/National%20Office/2014/09/Making_Sense_of_the_CETA.pdf.
- 61 PSI: PSI welcomes French call to halt TTIP negotiations and asks 'what about CETA?', 30 August 2016, <http://www.world-psi.org/en/psi-welcomes-french-call-halt-ttip-negotiations-and-asks-what-about-ceta>.
- 62 Krajewski, Markus: Model clauses for the exclusion of public services from trade and investment agreements, February 2016, http://www.epsu.org/sites/default/files/article/files/Study%20M%20Krajewski_Model%20clauses%20for%20the%20exclusion%20of%20public%20services_2016.pdf, p.9.

- 63 For a more detailed analysis of the instrument's sections on public services (based on its first draft), see: Sinclair, Scott: Flimsy CETA declaration leaves public services, water policy vulnerable in Canada-EU deal, 14 October 2016, <http://behindthenumbers.ca/2016/10/14/flimsy-ceta-declaration-leaves-public-services-water-policy-vulnerable-canada-eu-deal/>.
- 64 Van Harten, Gus, see endnote 52, p.2.
- 65 European Commission: Investment provisions in the EU-Canada free trade agreement (CETA), http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/november/tradoc_151918.pdf, p.1.
- 66 UN experts voice concern over adverse impact of free trade and investment agreements on human rights, 2 June 2015, <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=16031&LangID=E@>
- 67 Deutscher Richterbund, "Stellungnahme zur Errichtung eines Investitionsgerichts für TTIP – Vorschlag der Europäischen Kommission vom 16.09.2015 und 12.11.2015", Nr. 04/16, 4 February 2016, <http://www.drb.de/cms/index.php?id=952>, unofficial translation: https://www.foeeurope.org/sites/default/files/eu-us_trade_deal/2016/english_version_deutsche_richterbund_opinion_ics_feb2016.pdf.
- 68 Statement from the European Association of Judges (EAJ) on the proposal from the European Commission on a new investment court system, 9 November 2015, <http://www.iaj-uim.org/iuw/wp-content/uploads/2015/11/EAJ-report-TIPP-Court-october.pdf>.
- 69 Council of the European Union, see endnote 20.
- 70 Hertha Däubler-Gmelin: CETA und kein Ende?, *Politik und Kultur*, <https://www.kulturrat.de/wp-content/uploads/2016/10/puk06-16.pdf>, p.12; translation: Pia Eberhardt.
- 71 Deutscher Richterbund, see endnote 67.
- 72 European Commission, see endnote 27.
- 73 European Commission: Factsheet: Main elements of CETA, February 2016, http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-16-445_en.htm.
- 74 See the alarming analysis of the chapter in Making Sense of CETA, see endnote 34.
- 75 Gould, Ellen: Futureshock: CETA and democratic governance, 14 October 2016, <http://behindthenumbers.ca/2016/10/14/futureshock-ceta-democratic-governance/>.
- 76 For this and other examples from the EU-US context, see the analysis of CETA's regulatory cooperation chapter in Making Sense of CETA (see endnote 34) and: Corporate Europe Observatory/Lobbycontrol: Dangerous Regulatory Duet – How transatlantic regulatory cooperation under TTIP will allow bureaucrats and big business to attack the public interest, January 2016, <https://corporateeurope.org/international-trade/2016/01/dangerous-regulatory-duet>.
- 77 Gould, Ellen, see endnote 75.
- 78 Center for International Environmental Law to Minister-President Magette, 19 October 2016, <http://www.ciel.org/wp-content/uploads/2016/10/CIEL-letter-to-Mr.-Magette.pdf>.
- 79 CETA: statement by the European Commissioner for Trade and Canada's Minister of International Trade, 18 September 2016, <http://trade.ec.europa.eu/doclib/press/index.cfm?id=1541&title=C%20ETA-statement-by-the-European-Commissioner-for-Trade-and-Canadas-Minister-of-International-Trade>.
- 80 European Commission, see endnote 27.
- 81 Tudor, Owen, see endnote 33.
- 82 Council of the European Union, see endnote 20.

Крайно време е хората, които вземат решения в Европа и Канада, да се събудят за факта, че освобождаването на търговията не създава непременно допълнителни работни места. Вместо това създава голям риск за загуба на благосъстояние, повишено неравенство и фрагментация, а те подхранват недоволството.

Икономистите Серван Сторм и Пиер Колер

Обсерватория Корпоративна Европа (Corporate Europe Observatory, CEO) е изследователска група, която разкрива привилегирания достъп и влиянието, на което се радват корпорациите и техните лобисти, при изготвянето на политиките на ЕС. Кампаниите на движението са насочени срещу тези дефекти. CEO работи в тесен съюз с обществени групи и социални движения в и извън Европа, за да се разработят алтернативи на корпоративната власт.

www.corporateeurope.org

"Солидарна България" е неправителствена организация и широка дискуссионна гражданска мрежа, която споделя ценности като свобода, солидарност и справедливост. Групата е активна по теми като бедност, неравенства, обществени услуги. Ангажира се с информационната кампания за рисковете от ТПТИ, съорганизатор е на протести в България срещу споразуменията за свободна търговия, които не отчитат социалната цена на глобализацията.

www.solidbul.eu